

Vlamingen en Walen stemden voor verschillende partijen maar verschillen minder van mening over het beleid dat ze willen

Nota op basis van de RepResent-studie¹

4 juni 2019

<i>UA</i>	<i>UCL</i>	<i>KULeuven</i>	<i>ULB</i>	<i>VUB</i>
Stefaan Walgrave	Benoît Rihoux	Sofie Marien	Emilie Van Haute	Karen Celis
Jonas Lefevere	Virginie Van Ingelgom	Anna Kern	Jean-Benoît Pilet	Kris Deschouwer
Patrick Van Erkel	Pierre Baudewyns			
Isaïa Jennart	Laura Uyttendaele			

Bij de voorbije verkiezingen leek het duidelijker dan ooit: Vlamingen en Walen stemmen sterk verschillend. In Vlaanderen won vooral het radicaal-rechtse Vlaams Belang (+12.6%, Vlaamse verkiezingen) en ook PvdA (+2.8) en Groen (+1,4) gingen er lichtjes op vooruit. De drie traditionele partijen en de N-VA verloren terrein. In Wallonië gingen de drie traditionele partijen ook achteruit maar boekte de radicaal-linkse PTB (+7,9, Waalse verkiezingen) het meeste winst, op de voet gevolgd door Ecolo (+5,9). De kiezersstromen lijken dus in tegengestelde richting te evolueren, Vlaanderen en Wallonië² drijven electoraal uit elkaar.

Maar, hoe zit het met de onderliggende politieke opvattingen aan beide zijden van de taalgrens? Is het zo dat Walen politiek links denken en Vlamingen rechts? Om daar antwoord op te bieden, heeft het RepResent consortium³ een online bevraging georganiseerd in de weken voor de stembusgang (zie appendix voor methode). Daarin kregen grote steekproeven van Vlaamse en Waalse kiezers een aantal vragen voorgelegd om zo hun opvattingen en de links-of rechtsheid ervan te meten.

In deze nota analyseren we eerst het stemgedrag van Vlamingen en Walen door een schets te maken van het Belgische partijlandschap en na te gaan hoe links of rechts de partijen waren waarvoor ze stemden. Daarna analyseren we op basis van de kiezersbevraging of Vlamingen en Walen zichzelf definiëren als links of rechts, welke politieke waarden ze er op na houden, hoe ze denken over linkse en rechtse beleidsvoorstellen en welke thema's ze belangrijk vinden.

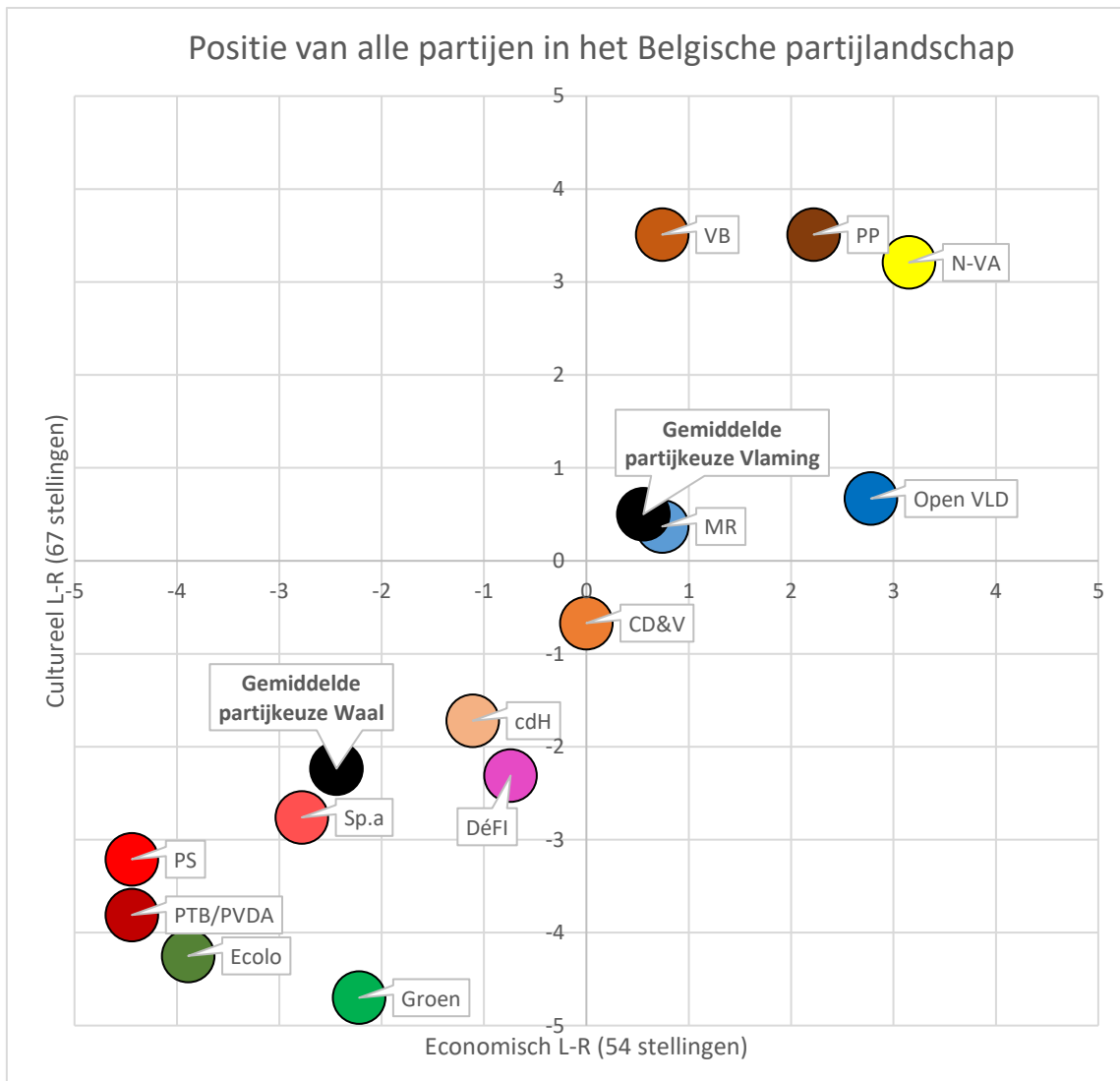
---

¹ Auteurs van de huidige nota: het EOS RepResent consortium (UA, UCL, KULeuven, ULB, VUB), met financiering van het FWO en het FNRS. Voor de gegevens van de "Stemtest 2019"/"Test électoral 2019": instrument tot stand gebracht door een team bestaande uit leden van de UA, de UCL en Tree Company, in samenwerking met de VRT, De Standaard, de RTBF en La Libre.

² De data in Franstalig België zijn afkomstig van een bevraging bij Walen, niet bij Brusselaars.

³ RepResent is een consortium bestaande uit politicologen van vijf Belgische universiteiten. Het wordt geleid door Stefaan Walgrave en Jonas Lefevere (UA). Consortiumpartners zijn Sofie Marien (KULeuven), Karen Celis en Kris Deschouwer (VUB), Virginie van Ingelgom en Benoît Rihoux (UCLouvain), Emilie Van Haute en Jean-Benoit Pilet (ULB). RepResent is een EOS (Excellence of Science) project dat door het FWO en het FNRS betoelaagd wordt.

Op basis van de stellingen van de Stemtest19 van VRT en De Standaard (La Libre en RTBf aan de Franstalige zijde) kunnen we kijken hoe de voornaamste partijen ten opzichte van elkaar inhoudelijk gepositioneerd zijn. In de voorbereiding van de Stemtest19 hebben we veel stellingen aan de partijen voorgelegd. Sommige van die stellingen zijn gerelateerd aan de zogenaamde *sociaal-economische* links-rechts opvattingen anderen aan *sociaal-culturele* links-rechts opvattingen. Economisch links-rechts gaat traditioneel over het ingrijpen van de overheid in het economische proces, en over de mate waarin de overheid sociale gelijkheid moet creëren. Cultureel links-rechts gaat over de nieuwe breuklijn, die bij ons vaak de 'identitaire' tegenstelling wordt genoemd; het gaat om thema's zoals migratie, Europa, criminaliteit, milieu, emancipatie, enzovoort. Vaak worden deze twee dimensies in het publieke debat door elkaar gehaald terwijl het om twee verschillende breuklijnen gaat waar partijen zich verschillend op kunnen positioneren. Veel van de stellingen van Stemtest19 kunnen we indelen als betreffende sociaal-economische (54 stellingen) of sociaal-culturele (67 stellingen) beleidsvoorstellen. Het gaat om stellingen die door alle partijen, de Vlaamse en de Franstalige, zijn beantwoord. Ze gaan over federale, regionale en Europese bevoegdheden en maken dus geen onderscheid tussen bestuursniveaus. Op basis van die stellingen kunnen we berekenen waar de partijen zich bevinden ten opzichte van elkaar op de twee dimensies (de dimensies komen dus niet uit de data naar voren maar zijn door ons aan de data 'opgelegd' doordat we sommige stellingen definiëren als zijnde sociaal-economisch en andere als zijnde sociaal-cultureel links-rechts). In **Figuur 1** staan de resultaten van deze oefening.

De grafiek laat toe verschillende conclusies te trekken. Vooreerst hangen beide dimensies samen, partijen die sociaal-economisch rechts zijn, zijn dat meestal ook sociaal cultureel, en hetzelfde geldt voor de linkerkzijde. Toch zijn er uitzonderingen. Zo is Vlaams Belang sociaal-cultureel een uitgesproken rechtse partij terwijl ze sociaal-economisch eerder in het centrum zit; Open Vld is sociaal-economisch rechts maar zit op de sociaal-culturele breuklijn veeleer in het centrum; Groen is meer een sociaal-culturele linkse partij dan een sociaal-economische linkse partij, zeker in vergelijking met PVDA/PTB, PS en Ecolo.

Daarnaast is het opvallend dat de Franstalige partijen gemiddeld genomen een stuk linkser zijn, op *beide* dimensies, dan de Vlaamse. In het kwadrant rechtsboven (sociaal-economisch en sociaal-cultureel rechts) zitten er slechts twee Franstalige partijen: de PP (die slecht scoorde bij de verkiezingen) en de MR (die eigenlijk bijna helemaal in het midden zit). In datzelfde kwadrant zitten drie grote Vlaamse partijen: Vlaams Belang, N-VA en Open Vld. In het kwadrant links onder (sociaal-economische en sociaal-cultureel links) zitten bijna alle Franstalige partijen (cdH, Défi, PS, PTB, Ecolo). Vooral opvallend is de situering van de drie linkse partijen in Franstalig België (PS, Ecolo en PTB) die sterk samen clusteren en alle drie een uitgesproken links profiel hebben op de twee dimensies; alleen

Groen is sociaal-cultureel nog wat linkser. Conclusie is dat het partij-*aanbod* aan de Franstalige zijde heel wat linkser is dan het aanbod aan de Vlaamse zijde dat gemiddeld genomen eerder rechts is.

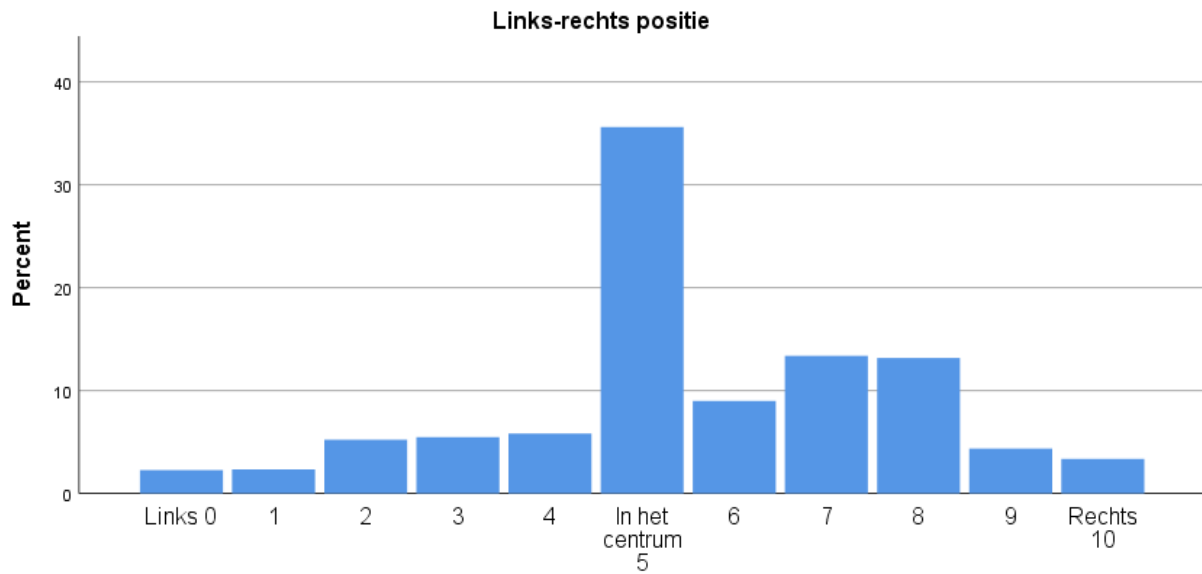
Om duidelijk te maken hoe verschillend de Vlaamse en Waalse kiezers stemden, hebben we de gemiddelde partijkeuze van de Vlaming en Waal (bij de federale verkiezingen) ook in de grafiek opgenomen. Opgelet! Deze plaatsing van de kiezers is *niet* gebaseerd op hun eigen antwoorden op de stellingen. We hebben gewoon de score van hun partij op de twee assen aan hen toegekend en hebben op die manier de gemiddelde plaatsing van de partij waarvoor deze kiezers stemden, berekend. Het gaat hier dus over hoe links of rechts de beide electoraten *gestemd* hebben en niet over hoe links of rechts ze *denken*. Het besluit van die oefening is dat er qua stemgedrag—als je er van uit gaat dat elke kiezer het volledig inhoudelijk eens zou zijn met de partij waar ze voor stemt—een grote kloof gaapt tussen de Waalse en de Vlaamse kiezers. Hun stemgedrag is erg verschillend, zoals de afstand tussen de twee zwarte bollen in de grafiek aangeeft. Op beide dimensies hebben de Walen voor partijen gestemd die veel linkser zijn dan de partijen waar de Vlamingen voor stemden. Het signaal van de kiezer lijkt dus bijzonder tegenstrijdig aan beide zijden van de taalgrens. Het stemgedrag van beide groepen kiezers verschilt dus. Maar denken ze ook verschillend?

LINKS-RECHTS ZELFPLAATSING VAN KIEZERS

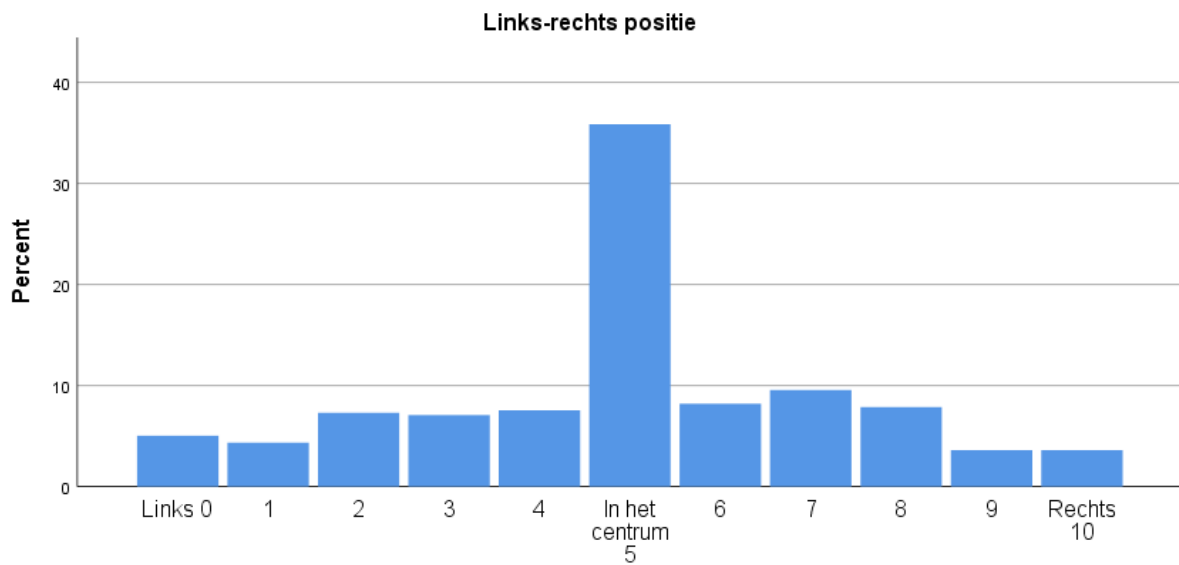
Klassiek wordt er aan kiezers gevraagd om zichzelf te plaatsen op een denkbeeldige links-rechts-as zonder de inhoud van die as te definiëren. **Tabel 1** laat zien dat Waalse kiezers zichzelf gemiddeld gezien niet aan de linkerkant plaatsen, maar zo goed als helemaal in het centrum (4,97 op 0-10 schaal). De Vlamingen zetten zichzelf iets meer naar rechts (5,56) maar niet sterk uitgesproken. In beide landsdelen plaatst de grootste (en even grote) groep zich helemaal in het midden (35,6% in Vlaanderen en 35,7% in Wallonië). In Figuur 2 staat de spreiding van de twee landsgedeelten.

Figuur 2 — Links-rechts zelfplaatsing in Vlaanderen en Wallonië

Vlaanderen

Wallonië

Hoewel het verschil tussen Vlamingen en Walen statistisch significant is (dat wil zeggen dat de kans klein is dat het verschil tussen onze twee steekproeven aan het toeval is te wijten) is het klein. Walen zijn naar eigen zeggen linkser dan Vlamingen, maar het gaat maar om een verschil van 0,6 op een 11-puntenschaal. Het is dus niet zo dat op de algemene links-rechts dimensie er grote verschillen zijn

tussen de gemiddelde Vlaamse en Waalse kiezer; de verschillen zijn veel kleiner dan we op basis van het stemgedrag van 26 mei zouden kunnen verwachten. Dat blijkt ook uit **Figuur 2**.

LINKSE EN RECHTSE WAARDEN VAN KIEZERS

Naast de algemene links-rechts plaatsing van Vlamingen en Walen, wilden we ook meer inzicht krijgen in de positie van deze groepen door te vragen naar een aantal politieke waarden. Deze politieke waarden werden gemeten aan de hand van vijf stellingen (ook in **Tabel 1**). De eerste twee stellingen proberen sociaal-economische links-rechts waarden te vatten. Hoewel de verschillen statistisch significant zijn, zijn ze weinig substantieel en zelfs kleiner dan de verschillen in de algemene links-rechts plaatsing. Bovendien lopen de waardenantwoorden soms de in tegengestelde richting. Walen antwoorden linkser op de vraag of de overheid in de economie moet ingrijpen, maar rechtser op de vraag of voorspoed een kwestie is van verdienste of van geluk. Ook hier is het dus niet zo dat Walen duidelijk sociaal-economisch linkser zijn.

De drie volgende stellingen pogen de politieke waarden van de respondenten op de sociaal-culturele links-rechts-as bloot te leggen. Opvallend: de stelling over de mate waarin migranten zich aan de Westerse cultuur moeten aanpassen leidt niet tot significant verschillende antwoorden tussen beide groepen, zowel Vlaamse als Waalse kiezers zitten duidelijk aan de rechtse kant (met 7,17 en 7,27 respectievelijk). Ook op de laatste stelling over de persoonlijke offers voor het redden van het klimaat is er geen verschil tussen beide groepen. De eerste klimaatstelling die technologische vooruitgang tegenover gedragswijziging afweegt, levert wel een statistisch significant verschil tussen beide landsdelen op: de Walen (7,54) zijn meer dan de Vlamingen (7,03) overtuigd dat het nodig zal zijn onze levensstijl aan te passen; noteer dat ook de grote meerderheid van de Vlamingen in deze aan de linkse kant staat, maar de Walen zijn nog net wat linkser.

Al bij al zijn de verschillen tussen de politieke waarden van Vlamingen en Walen eerder klein te noemen. Sociaal-economisch is er geen verschil tussen beide groepen, sociaal-cultureel zijn er voorzichtige aanwijzingen dat Walen wat linkser zijn.

LINKSE EN RECHTSE BELEIDSVOORKEUREN VAN KIEZERS

Naast de politieke waarden kregen de respondenten ook 14 concrete beleidsstellingen voor de voeten geworpen (die ook in de federale Stemtest van VRT en De Standaard zaten) en die kunnen beschouwd worden als sociaal-economisch of sociaal-cultureel links-rechts.

De eerste vier beleidsvoorstellen in **Tabel 1** waarop respondenten moesten reageren gaan over sociaal-economische kwesties. Op drie van de vier beleidsvoorstellen zijn de Walen statistisch significant linkser. Maar de meerderheden zitten wel telkens ruimschoots aan dezelfde kant en bovendien zijn, buiten het beleidsvoorstel over de solden, de verschillen klein. Vlamingen en Walen willen beide in overgrote mate dat grote vermogens meer worden belast, dat winkels zelf hun solden moeten kunnen kiezen, dat er een minimumpensioen van €1500 moet zijn, en dat de index niet mag afgeschaft worden. Alleen vinden de Walen dat doorgaans genomen nog net iets meer dan de Vlamingen.

De vier volgende stellingen zijn sociaal-cultureel van aard, en gaan allemaal over migratie. Op elk van de stellingen scoren Walen gemiddeld genomen linkser dan Vlamingen. Bovendien zien we hier voor het eerst verschillen tussen beiden groepen die meer substantieel van aard zijn. Voor drie van de vier beleidsvoorstellen ligt het verschil rond de 10%. Bij het issue van de transmigranten zien we daarnaast dat de Vlamingen met een kleine meerderheid willen dat onderdak bieden aan transmigranten strafbaar moet zijn, Walen vinden met een kleine meerderheid het omgekeerde. Dit is het enige van de 14 beleidsitems waar de meerderheid van de Vlamingen de meerderheid van de Walen tegensprekt. De verschillen die er zijn tussen Vlamingen en Walen lijken dus vooral tot uiting te komen in de standpunten rond immigratie.

De volgende drie items gaan over klimaat/milieu. Op twee van de drie scoren Walen linkser dan Vlamingen: Vlamingen willen de kerncentrales meer openhouden (ook een kleine meerderheid van de Walen wil dat); Vlamingen zijn minder bereid om wagens die op fossiele brandstof rijden af te schaffen. Dus al bij al zijn er verschillen tussen Vlamingen en Walen wat klimaat/milieu betreft, maar ze blijven klein.

Tenslotte zijn er drie stellingen die ook tot de sociaal-culturele as behoren en waar de Walen op twee er van linkser antwoorden. Ze zijn minder geneigd om een databank met vingerafdrukken te aanvaarden en ze vinden meer dat regeringen een genderpariteit moeten hebben. Weeral zijn de verschillen wel statistisch significant maar niet echt groot. De meerderheid zit in beide landsgedeelten aan dezelfde zijde van het debat.

Doorheen alle 14 beleidsstellingen duikt er een vrij consistent patroon op: Walen antwoorden linkser dan Vlamingen zowel wat sociaal-economische als wat sociaal-culturele issues betreft. Dat is voor 11 van de 14 items het geval; voor één item gaat het in de omgekeerde richting. Hoewel de algemene links-rechts positionering van Vlaamse en Waalse kiezers dus vrij gelijkaardig is, nemen Waalse kiezers gemiddeld genomen wel degelijk linksere beleidsvoorkeuren in dan Vlamingen op deze concrete stellingen. Toch zijn de verschillen relatief klein te noemen. Zo goed als altijd ligt de meerderheid aan dezelfde kant van het debat zowel in het noorden als het zuiden van het land. Het enige beleidsthema waar we meer uitgesproken verschillen zien, is het migratiethema. Wat migratie betreft, denken Vlamingen wel degelijk rechtser dan Walen.

Tabel 1 – Verschillen tussen Vlamingen en Walen in zelfplaatsing, waarden en beleidsvoorkeuren

		Vlamingen- gemiddeld	Walen- gemiddeld	Verschil significant	Vlamingen rechtser dan Walen
Zelfplaatsing					
<i>In de politiek worden de termen 'links' en 'rechts' vaak gebruikt. Kan u uw eigen opvattingen plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 'links', 5 'in het centrum' en 10 'rechts' betekent?</i>	0=links; 10=rechts	5,56	4,97	**	Ja
Waarden					
<i>Sommigen vinden dat de overheid zo weinig mogelijk moet ingrijpen in de economie. Anderen vinden dat de overheid zo veel mogelijk moet ingrijpen in de economie. Waar zou u uzelf plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 betekent dat de overheid zo weinig mogelijk moet ingrijpen en 10 dat de overheid zoveel mogelijk moet ingrijpen? (soc-ec LR)</i>	0=rechts; 10 links	5,93	6,15	**	Ja
<i>Volgens sommigen hebben mensen die het goed hebben dat vooral te danken aan het feit dat ze gewoon geluk hebben gehad. Volgens anderen hebben mensen die het goed hebben dat vooral aan zichzelf en hun harde werk te danken. Waar zou u uzelf plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 betekent dat het lot van mensen volledig afhangt van geluk, en 10 betekent dat het lot van mensen volledig afhangt van eigen verdienste en hard werken? (soc-ec LR)</i>	0=links; 10=rechts	6,17	6,44	**	Nee
<i>Sommigen vinden dat niet-westerse allochtonen in Europa moeten kunnen leven met behoud van hun eigen cultuur. Anderen vinden dat zij zich moeten aanpassen aan de Europese cultuur. Waar zou u uzelf plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 betekent dat niet-westerse allochtonen hun eigen cultuur volledig moeten kunnen behouden en 10 dat ze zich volledig moeten aanpassen aan de Europese cultuur? (soc-cult LR)</i>	0=links; 10=rechts	7,17	7,27	ns	Nee
<i>Sommige mensen menen dat de opwarming van de aarde kan worden gestopt door technologische innovaties alleen. Anderen denken dat ook fundamentele gedragswijzigingen nodig zijn om de opwarming van de aarde te stoppen. Waar zou u uzelf plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 betekent dat technologische innovaties volstaan om de opwarming van de aarde te stoppen en 10 dat ook gedragswijzigingen absoluut nodig zijn om de opwarming van de aarde te stoppen? (soc-cult LR)</i>	0=rechts; 10 links	7,03	7,54	**	Ja
<i>In welke mate gaat u akkoord met de volgende stelling: "Ik zou een deel van mijn inkomen afstaan als ik er zeker van was dat dit het milieu zou verbeteren". Waar zou u uzelf plaatsen op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 betekent dat u helemaal niet akkoord zou gaan om een deel van uw inkomen af te staan en 10 dat u helemaal akkoord zou gaan om een deel van uw inkomen af te staan? (soc-cult LR)</i>	0=rechts; 10 links	3,94	3,87	ns	Nee

		Vlamingen- % eens	Walens- % eens	Vershil significat	Vlamingen rechtser dan Walen
Beleidsvoorkeuren					
<i>Grote vermogens moeten meer worden belast (soc-ec LR)</i>	Eens=links	80,5	83,9	***	Ja
<i>Winkels mogen zelf kiezen wanneer ze solden doen (soc-ec LR)</i>	Eens=rechts	78,1	66,6	***	Ja
<i>Er moet een minimumpensioen komen van minstens €1500 euro per maand (soc-ec LR)</i>	Eens=links	82,1	87,7	***	Ja
<i>De lonen mogen niet meer automatisch aan de prijsstijgingen worden aangepast (soc-ec LR)</i>	Eens=rechts	23,3	24,3	ns	Nee
<i>Transmigranten onderdak bieden moet strafbaar zijn (soc-cult LR)</i>	Eens=rechts	53,0	44,2	***	Ja
<i>De overheid moet praktijktesten doen om te controleren op discriminatie bij aanwervingen (soc-cult LR)</i>	Eens=links	66,7	76,4	***	Ja
<i>Nieuwkomers moeten eerst slagen voor een examen over de Europese waarden voor ze de Belgische nationaliteit kunnen verwerven (soc-cult LR)</i>	Eens=rechts	83,8	74,3	***	Ja
<i>Als de asielaanvraag van gezinnen met kinderen is afgewezen, mogen ze in afwachting van hun terugkeer worden opgesloten (soc-cult LR)</i>	Eens=rechts	56,5	52,9	***	Ja
<i>Bedrijfswagens die op benzine of diesel rijden moeten voor 2024 verboden worden (soc-cult LR)</i>	Eens=links	44,4	48,4	***	Ja
<i>Vliegen moet duurder worden door de tickets te belasten (soc-cult LR)</i>	Eens=links	46,9	48,1	ns	Nee
<i>Ook na 2025 moeten we kerncentrales openhouden (soc-cult LR)</i>	Eens=rechts	61,4	52,2	***	Ja
<i>Ook na 12 weken zwangerschap moet abortus nog toegestaan worden (soc-cult LR)</i>	Eens=links	55,7	56,3	ns	Nee
<i>Vingerafdrukken van alle burgers moeten in een centrale databank worden bijgehouden (soc-cult LR)</i>	Eens=rechts	68,3	64,2	***	Ja
<i>Er moeten in de regering evenveel mannen als vrouwen zitten (soc-cult LR)</i>	Eens=links	63,9	74,0	***	Ja

Noot: Significantie via t-test. *=p<.1, **=p<.05, ***=p<.005, ns=niet significant

Naast de posities die mensen innemen en die beschouwd kunnen worden als links of rechts, speelt natuurlijk ook het *belang* mee dat burgers hechten aan beleidsthema's. We bevroegen het belang van thema's voor de stemkeuze als volgt: *Kunt u aangeven welke van deze thema's het belangrijkste zijn bij het maken van uw stemkeuze als er nu verkiezingen zouden zijn? U kunt maximaal twee thema's aanduiden.* In **Tabel 2** worden de resultaten samengevat.

Deze keer zijn de verschillen tussen Vlamingen en Walen wél groot te noemen. Wat het meest opvalt is het migratiethema. Voor de Vlamingen is dit hét belangrijkste thema (voor 36% zit het bij de twee belangrijkste thema's), voor de Walen slaat het slechts op de 5de plaats (24%). De Walen liggen daarentegen meer wakker van milieu dan de Vlamingen. Het is het tweede thema in Wallonië (30,2%) en slechts het vierde in Vlaanderen (25,2%). Ook het criminaliteitsthema dat ook al tot de sociaal-culturele as wordt gerekend, leeft meer in Vlaanderen (6de plaats, 20,8%) dan in Wallonië (7de plaats, 11,8%).

Naast migratie is werkgelegenheid—het centrale thema van de sociaal-economische links-rechts-tegenstelling—een andere spijtzwam tussen de twee landsdelen. Voor Walen is het afgetekend het belangrijkste thema (36,8%), voor Vlamingen is het slechts het vijfde thema (20,9%). Opvallend is wel dat de sociale zekerheid beide landsdelen ongeveer gelijk kan beroeren. Het is het tweede thema in Vlaanderen (32,4%) en het derde in Wallonië (26,9%).

Tenslotte valt op hoe afwezig het thema staatshervorming in de lijst van prioriteiten staat. Het is noch voor Vlamingen (6,1%) noch voor Walen (4,7%) een prioriteit.

Tabel 2 – Verschil tussen Vlamingen en Walen in belang beleidsthema's

Rangorde belangrijkheid	Vlamingen	% Vlamingen bij 2 belangrijkste	Walen	% Walen bij 2 belangrijkste
1	Migratie	36,0	Werkgelegenheid	36,8
2	Sociale zekerheid	32,4	Milieu	30,2
3	Belastingen	28,6	Sociale zekerheid	26,9
4	Milieu	25,2	Belastingen	25,5
5	Werkgelegenheid	20,9	Migratie	23,7
6	Criminaliteit	20,8	Economie	23,4
7	Economie	17,6	Criminaliteit	11,8
8	Democratie	8,7	Democratie	11,5
9	Staatshervorming	6,1	Staatshervorming	4,7
10	Defensie	1,2	Defensie	2,5

BESLUIT

- Als je naar de partijen kijken waarvoor ze stemden op 26 mei, dan hebben Vlamingen en Walen een heel andere stem uitgebracht. Vlamingen stemden op rechtse partijen, Walen op linkse.
- Wat hun politieke opvattingen betreft, zijn de verschillen veel kleiner. Walen plaatsen zichzelf politiek iets linkser dan Vlamingen.
- De politieke waarden die Vlamingen en Walen er op na houden, zijn sterk gelijkaardig. Sociaal-economisch zijn er geen consistente verschillen, sociaal-cultureel lijken de Vlamingen een beetje rechtser.
- Qua concrete beleidsvoorkeuren zijn de Walen ook linkser. Sociaal-economisch zijn er kleine verschillen maar sociaal-cultureel zijn die opnieuw wat groter. Maar ook hier gaat het eerder om nuanceverschillen; in beide landsgedeelten bevindt de meerderheid zich in het overgrote deel van de gevallen aan dezelfde zijde. Vooral wat betreft concrete beleidsvoorstellen inzake migratie tonen de Vlamingen zich rechtser dan de Walen.
- De publieke opinies in beide landsgedeelte spreken elkaar dus niet heel sterk tegen. Als er in het hele land een linkse meerderheid is voor een beleidsvoorstel, dan is die in Wallonië groter dan in Vlaanderen. Als er in het hele land een rechtse meerderheid is voor een beleidsvoorstel, dan is die in Vlaanderen groter dan in Wallonië.
- De grootste verschillen treffen we aan als we kijken naar het belang dat burgers aan politieke thema's schenken. Vlaanderen ligt wakker van migratie, Wallonië van werkgelegenheid.
- Als Vlamingen en Walen gevraagd wordt *hoe* een bepaald probleem moet opgelost worden, dan antwoorden ze in grote mate hetzelfde. Als hen echter wordt gevraagd *welke* problemen eerst moet aangepakt worden dan lopen hun meningen sterk uiteen.

APPENDIX: BEVRAGING EN METHODE

We baseren onze analyses op de eerste bevraging van het RepResent online panel, waarin 3405 Vlaamse en 3103 Waalse kiezers werden bevraged voor de verkiezingen, met name tussen 5 april en 21 mei 2019. De bevraging werd uitgevoerd door Kantar TNS in opdracht van het Excellence of Science consortium RepResent (Representation & Democratic Resentment). De bruto steekproef bestaat uit respondenten die gerekruteerd worden uit diverse online panels (van Kantar zelf en van andere online bureaus), waarbij gestreefd wordt naar een netto sample dat representatief is voor de Vlaamse en Waalse stemgerechtigde bevolking. De data werden herwogen naar leeftijd, opleiding en geslacht.

Voor meer informatie, neem contact op met Jonas.lefevere@uantwerpen.be of Patrick.vanerkel@uantwerpen.be